

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМОДІЇ З МЕДІА У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вероніка Синоруб,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 012 Дошкільна освіта,

Тернопільський національний педагогічний університету
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
і методики початкової та дошкільної освіти

Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Марія Бойко

Медіа сьогодні є однією із провідних інституцій соціалізації під-ростаючого покоління, адже діти, проводячи значну частину свого часу перед моніторами комп'ютерів, планшетів, телевізора чи у телефонах, отримують певний соціальний досвід, знання, формують стилі комунікативної поведінки. Тому в освітньому процесі закладу дошкільної освіти (ЗДО) необхідно актуалізувати проблему формування медіакультури дітей, а також педагогів, батьків задля розуміння як позитивних аспектів медійного світу (задоволення власних інтересів, розвиток пізнавальних процесів), так і негативних (вплив шкідливого контенту та ризику інформаційної небезпеки). Особливо це актуально сьогодні, адже в умовах російсько-української війни, маніпулятивна, фейкова інформація зачіпає на «гачок» аудиторію різного віку емоційними важелями. У таких ситуаціях інформаційна стійкість споживачів залежатиме від рівня їх емоційного інтелекту та розвитку критичного мислення [5, с.144].

Німецький дослідник Р. Пацлаф наголошує, що медіа є унікальним за ефективністю «апаратом для виключення дітей»: діти, надміру захоплені медіа, «виключаються» з соціального життя і соціальних контактів, а нав'язаний їм потік аудіовізуальних (у тому числі й телевізійних) образів паралізує їх активність, розумовий і душевний потенціал їх розвитку [2, с.106].

На думку науковців, найбільш артикульованими проблемами перебування дітей у медіапросторі, є:

– «згоряння» пізнавальних інтересів;

- зниження тону і якості інтелектуальної діяльності;
- «лінивість» психіки (уваги, пам'яті, уяви);
- наслідування дітьми асоціальної поведінки віртуальних героїв;
- «віртуалізація» життєвого світу дітей (руйнування соціальних зв'язків);
- відволікання від дитячих обов'язків у межах своєї родини.

Важливо пам'ятати, що безконтрольний медіаінформаційний потік може здійснювати вагомий вплив на сприймання дитини, її свідомість [3, с.106].

Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила нову редакцію Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, головною метою якої є всебічно підготувати дітей, молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у громадян медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей [1].

Упроваджувати медіаосвіту в навчальний процес ЗДО, доречно починати з формування в дітей критичного сприйняття медіатекстів, «читання» їхньої мови, а також активізації уяви, зорової пам'яті, творчих здібностей. Цьому сприятиме використання різних способів навчальної діяльності, запропоновані ученою О. С. Качурою (Рис.1) [4, с.10].

Рис. 1. Способи навчальної діяльності з медіатекстом

Розглянемо кожен із цих методів:

Переказ змісту дає можливість не лише розвинути у дошкільника мовлення, але навчити уважно слухати, зрозуміти головну суть контенту, запам'ятати послідовність епізодів сюжетної лінії, свідомо, без перекручування фактів, відтворити текст.

Озвучування тексту власного виготовлення, або ж мультфільму, який дошкільнята переглядають без звуку, сприяє формуванню в дітей продуктивної мотивації медіаосвітнього процесу та реалізації творчих здібностей.

Розкадрування мультфільму чи знімків можна здійснювати за такими видами: крупний план, загальний план, деталь, що потребує прояву таких мисленнєвих операцій, як аналіз, синтез, порівняння.

Оцінювання характерів героїв, їхньої поведінки з морально-етичного погляду сприяє прояву критичного самоаналізу, рефлексії.

Ігри-драматизації за мотивами медіатекстів навчають об'єктивно оцінювати свої та чужі вчинки та мистецтва перевтілення.

Створення нових казок, історій (синтез медіатекстів) – це реалізація різноманітних творчих завдань, спрямованих на розвиток вмінь аналізувати, «декодувати» медіатексти.

Порівняння однойменних текстів спонукає до пошуку фактажу, перевірки на правдивість матеріалів.

Моделювання казкових сюжетів за листівками є тренажером для розвитку уяви, творчого мислення, пам'яті, мовлення дітей.

Опис стосунків між персонажами та пояснення свого ставлення до їхньої поведінки є проявом критичного мислення, аргументації власної думки, розуміння реальності, сконструйованої медіаджерелами.

Перерахування подій, які відбуваються у сюжеті допомагає зрозуміти, пізнати і осмислити інформацію і вчитися з нею працювати, створювати й презентувати власний медіапродукт.

У формуванні медіакультури дітей важливу роль відіграє позитивна комунікація між сім'єю та закладом дошкільної освіти, що, в свою чергу, впливає на зміцнення партнерських стосунків та

залученість до спільної праці всіх учасників освітнього процесу. Організація ЮНІСЕФ, яка є світовим лідером із захисту прав та інтересів дітей, для безпечності цифрового простору дошкільників надає рекомендації батькам та вихователям:

1. Досліджувати разом. Мова йде про онлайн-простір, у якому є як і багато корисних навчальних матеріалів, так і таких, які варто обговорювати з дорослими.
2. Гаджети у полі зору. Заохочувати дитину користуватися інтернетом у присутності дорослих та обговорювати разом побачене чи почуте.
3. Увімкнути батьківський контроль. Більшість пристроїв із підтримкою інтернету пропонують функцію «батьківський контроль». Наприклад, Microsoft Windows, Apple iOS та Google Android пропонують способи керування програмами та сайтами, які може відвідувати дитина.
4. Шукати безпечно. Якщо дитина шукає у мережі інформацію самостійно, важливо активувати безпечний пошук та встановити максимальні налаштування конфіденційності.
5. Використовувати паролі, які допоможуть не лише обмежити доступ до певних програм чи сайтів, але убезпечити дитину від непотрібних покупок, шкідливих ігор чи програм.
6. Звертати увагу на вікові обмеження для вибору програм, завантаження ігор чи перегляду відео, щоб вберегти дитину від шкідливого контенту [6].

Навчання культури з медіа дітей дошкільного віку – це залученість до освітнього процесу батьків, педагогічних працівників, які допоможуть сформуванню у дошкільнят медіакультурні цінності, навчать ефективної взаємодії з медіапростором шляхом створення якісних медіапродуктів та критичного сприйняття медіаконтенту. Це, в свою чергу, впливатиме на розвиток інформаційної стійкості, відповідального медіаспоживання підростаючого покоління.

Список використаної літератури

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens*. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzheniya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>.

2. Петрунько О. В. Медіасоціалізація, або соціалізація з медіа замість соціалізації з дорослими. *Психологічні перспективи*: Спеціальний випуск. Луцьк, 2010. С. 103-113.
3. Подліняєва О., Хоменко А. Діти та медіапростір: вплив і захист. URL: <https://vseosvita.ua/library/stattia-na-temu-dity-ta-mediaprostirplyv-ta-zakhyst-732902.html>.
4. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник. За редакцією О. В. Волошенко; В. Ф. Іванова; Г. А. Дегтярєва. Київ: АУП, ЦВП. 2020. 79 с.
5. Синоруб Г. Медіаграмотність як фундамент інформаційної стійкості аудиторії в умовах війни. Соціальні комунікації в умовах глобалізаційних процесів: стан, тенденції, перспективи: збірник тез за матеріалами Міжнародної наукової конференції (м. Тернопіль, 16-17 червня 2023 року). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 143-145.
6. Як зробити цифровий світ дружнім до дітей. Ресурси позитивного батьківства. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/how-make-online-friendly-children>.